

UDK 821.163.42.09-1Frankopan F. K.
Saša Potočnjak
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

FRAN KRSTO FRANKOPAN I BEČKO-FURLANSKO PJESNIŠTVO 17. STOLJEĆA

Pjesničko djelo Frana Krste Frankopana do sada nije proučavano u kontekstu starijih zapadnoeuropskih tradicija, niti je njegova poetika stavljena u širi kontekst hrvatske, a još manje europske književne kulture 17. stoljeća. U radu se uspoređuje pjesništvo F. K. Frankopana s lirskim opusom talijansko-austrijskoga pjesnika Leopolda Wilhelma Crescentea (1614-1662) sadržanom u pjesničkoj zbirci *Diporti* (1656). Osim u kontekstu talijanskih akademija u Beču u 17. stoljeću, pjesništvo F. K. Frankopana promatra se i u kontekstu furlanske dijalektalne poezije u 17. stoljeću, posebno pjesnika Ermesa di Colloredo i Eusebija Stelle.

Ključne riječi: Leopold Wilhelm Crescente, akademsko pjesništvo, Ermes di Colloredo, Eusebio Stella

Fran Krsto Frankopan's literary work has not yet been studied in the context of older Western European traditions, nor has its poetic concept been placed within the wider context of the Croatian, let alone European, literary culture of the 17th century. The intention of my article is to compare F. K. Frankopan's poetry with the work of the Italian-Viennese poet Leopold Wilhelm (1614-1662), also known as Crescente, and his collection of poems *Diporti* from 1656. Besides in the context of the appearance of learned societies, especially Italian academies in Vienna in the 17th century, this article also analyses F. K. Frankopan's work in the context of Friulan dialectal poetry of the 17th century, especially Ermes di Colloredo and Eusebio Stella.

Key words: Leopold Wilhelm Crescente, academic poetry, Ermes di Colloredo, Eusebio Stella

0 Uvod

Sjeverozapadna se hrvatska regija u 17. stoljeću s obzirom na društvene, gospodarske, političke, kulturne i jezične uvjete razlikuje od dubrovačko-dalmatinske. Glavno je obilježje te regije društvena struktura feudalnoga karaktera. Za književnu djelatnost uglavnom nije postojao materijalni ni intelektualni potencijal, te se ona razvijala uglavnom na dvorovima velikaških obitelji Zrinskih i Frankopana, ne nastavljajući se ni na kakvu prethodnu književnu kulturu (Rapacka 1998: 194).

Jedan dio sjeverozapadne hrvatske književnosti 17. stoljeća, poznatiji pod imenom ozaljski književni krug, oblikovan je kao zaseban kulturalni model, nastao u estetički zrakopraznom prostoru, i to u vrlo kratkom razdoblju. Književnost ozaljskoga kruga njegovala je raznorodne kako popularne tako i elitne književne strukture, nepodudarne s dubrovačko-dalmatinskom književnom produkcijom prvenstveno artističkoga karaktera. Obilježje je te književnosti supostojanje podrijetlom i statu-

som različitih književnih tradicija. Najznačajniji su predstavnici ozaljskoga kruga Petar Zrinski (1621–1671), Fran Krsto Frankopan (1640/1643–1671), Ana Katarina Zrinski (1625–1673), Ivan Belostenec (1593/1594–1675), Juraj Rattkay Velikotaborski (1612–1666), a njihovu književnojezičnu tradiciju dijelom nastavlja i Pavao Riter Vitezović (1652–1713) (Vončina 1977: 191–255).

1 Pjesničko djelo Frana Krste Frankopana

F. K. Frankopan (1640/1643–1671) uz Petra Zrinskog najznačajniji je pripadnik ozaljskoga književnoga kruga hrvatske književnosti 17. stoljeća. Njegov književni opus pronašao je Ivan Kostrenčić u Državnom arhivu u Beču 1871. godine, u svežnju *Hungarica, fasc. 122* pod naslovom *Frangepani croatice conscripta* (Rački 1871: 45–47; Kostrenčić 1871: III–IV). Tako je hrvatska kulturna javnost tek 200 godina nakon smrti saznala da je F. K. Frankopan bio i pjesnik hrvatskoga, slovenskoga, talijanskoga i latinskoga izraza.

F. K. Frankopan napisao je na hrvatskome jeziku zbirku pjesama *Gartlic za čas kratiti*, zbirku zagonetaka *Zganke za vrime skratiti*, zbirku sentencija *Šentencije vsakojaške*, ciklus *Dijačke junačke* i ciklus *Pobožne pjesme* te prozni ulomak *Trumbita sudnjega dneva*. Prema francuskom izvorniku preveo je na slovenski jezik prve tri scene i početak četvrte prvoga čina komedije *George Dandin ou le mari confondu* J. B. Molièrea pod naslovom *Jarne bogati*. Na talijanskom je jeziku napisao nekoliko pjesama te u prozi oproštajno pismo supruzi Guliji di Naro. Jedino za života tiskano djelo napisao je na latinskom jeziku pod naslovom *Elegia (Divoto pianto)*.

Književni je opus F. K. Frankopana često bio tema filoloških, književnopovijesnih te komparatističkih istraživanja s time da je najveći interes proučavatelja za njegovu ulogu u velikaškoj Uroti Zrinskih i Frankopana protiv Bečkoga dvora. Vrijednosna je ocjena Frankopanova književnoga opusa relativno niska. Smatra ga se boljim vojnikom nego li pjesnikom (Ježić 1971: 77) iz čega proizlazi da je njegov prinos znatno veći u političkoj nego li u književnoj povijesti.

Frankopanov književni opus obilježava specifična poetika i estetika, te ga je potrebno promatrati i u nešto širem književno kulturnom kontekstu. S obzirom da je riječ o razdoblju 17. stoljeća valja voditi računa i o različitim manifestacijama »književnoga baroka« u europskoj književnosti 17. stoljeća.¹ Tako se u njegovu pjesništvu razabiru književne tradicije različita trajanja, različite dubine starosti i različita društvenoga statusa (Kravar 1993). Zamjetna je sklonost generičkom i poetičkom repertoaru predhumanističkih, često popularnih tradicija. Razaznaju se poetičke analogije s mitološkom i klasičnom antičkom književnosti (Vergilije, Ovidije), sa srednjolatinском popularnom književnosti (vaganti, golijardi, *Carmina burana*), provansalskom ljubavnom lirikom (alba, pastourelle, dipartiti), s pojedinim književnim vrstama talijanske renesanse (canti carnascialeschi), sa srednjovisokonjemačkom književnosti katoličkoga Juga (konceptija viteške minne / niedere minne). Također, u dijelu opusa

¹ Pojam baroka u ovome radu koristim kao oznaku stila (Kravar 2003), a ne kao periodizacijsku oznaku za razdoblje 17. stoljeća.

F. K. Frankopana zamjetni su i elementi renesansne ljubavne lirike, baroka te elementa književnoga folklor.

Motivsko-tematski te stilski instrumentarij Frankopanove lirike proizlazi iz različitih vrela. S jedne strane u ljubavnoj i u religiozno-refleksivnoj poeziji Frankopanu je uzor austrijsko-talijanski pjesnik Leopold Wilhelm Crescente. Također, u književnoj historiografiji i komparatistici u potpunosti je zanemarena i neistražena motivsko-tematska podudarnosti zbirke *Gartlic za čas kratit* s pjesništvom furlanskih pjesnika. Pjesništvo F. K. Frankopana u određenoj je mjeri blisko jednom odvojku popularne književne tradicije kakvu su njegovali furlanski pjesnici 17. stoljeća, posebno Ermes di Colloredo i Eusebio Stella.

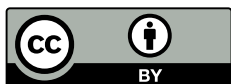
2 Talijanske akademije u Beču u 17. stoljeću

Hrvatska književna povijest relativno je malo istraživala književni kontekst u kojem je moglo nastati pjesničko djelo F. K. Frankopana. Smatra se da je glavni utjecaj na Frankopanovo pjesništvo izvršio austrijsko-talijanski pjesnik L. W. Crescente (Ježić 1921: 41, 99–100; Kostrenčić 1871). Do sada ipak nije provedena temeljita analiza kojom bi se pokazalo u kojoj mjeri i na koji je način austrijsko-talijanski pjesnik izvršio utjecaj na F. K. Frankopana. Sama sličnost motivsko-tematskih elemenata koji su zajednički cijelom europskom seičentu nije pouzdan pokazatelj Frankopanove isključive ovisnosti o jednom određenom pjesniku ili maniri (Kravar 1978: 224–26).

U Beču su u 17. stoljeću u okviru Bečkoga dvora djelovale tzv. talijanske akademije – učena društva (Sprachgesellschaften) – u kojima su se okupljali pjesnici i intelektualci kako bi raspravljali o različitim filozofskim i književnim temama (Wilpert 19644: 664–65; Landau 1879). Članovi su talijanskih akademija u Beču bili pjesnici uglavnom iz redova plemstva, teolozi i vojskovođe koji su djelovali na prostoru regije Alpe-Adrija. Istom bečkom akademskom miljeu pripadali su i pjesnici iz susjednih književnih krugova, Ermes di Colloredo iz furlanskoga književnoga kruga sa sjeveroistoka Italije, ali i F. K. Frankopan iz ozaljskoga književnoga kruga sa sjeverozapada Hrvatske.

Naime, u rukopisnoj ostavštini F. K. Frankopana na talijanskom jeziku nalaze se prijepisi predavanja i rasprava koje su se vodile među članovima talijanskih bečkih akademija. Prema naslovima prepisanih rasprava moguće je zaključiti da su glavne preokupacije članova bečkih akademija bila pitanja o biti tjelesne i duhovne ljubavi, ljepote, ljubomore, o načinu ophođenja prema dami, je li udvaraču bolje govoriti ili šutjeti te različiti sastavci na temu Kupidove sljepoće, o njegovu ropstvu i oslobođenju ili pak na temu zaljubljenog starca.² Prijepisi u rukopisnoj ostavštini Frana Krste

² Naslovi akademskih rasprava: *Discorso accademico sopra la bellezza del corpo e dell'anima e quale di quelle prevaglia; Che la gelosia è tormento in amore; Se con dama amata devesi usar silenzio o parlare; Che sia più lodeuol cosa il ben parlare ch' il ben tacere; Se amore deve esser solo o con rivali; Se abbia maggior forza ed efficacia in petto umano, per indurlo a innamorarsi, il canto di bella donna o il pianto per moverlo a compassione delle di lei sciagure; Qual sia maggior pena in una innamorata dama, vedersi con improvvisa partenza lasciata dall' amato cavaliere o mirarlo sposo d'altra beltà; Che più compassioneuol Cosa sia in un Vecchio l'Amore che la Vecchiaia; Amor Prigghionero chiede Elemosina per suo Riscatto; Per il Riscatto di Cupido* (Ježić 1921: 166).

potaknuli su starije istraživače na pretpostavku prema kojoj je Fran Krsto upravo u Ozlju želio osnovati jednu takvu sličnu akademiju (Kostrenčić 1971: IX; Ježić 1921).

Autori su rasprava koje je Frankopan prepisao grof Raimondo Montecuccoli iz Modene, protektor slavne Akademije de' Curiosi della Natura pure di Viena, grof Franz Piccolomini, barun Bucceleni, barun Vertemate, toskanski izaslanik na Bečkom dvoru Marchetti i opat Spinola (Ježić 1921: 36, 166; 1916; Matić 1970: 276). Ti su akademici bili članovi talijanske bečke akademije koja je s radom započela 1657. godine i djelovala pod pokroviteljstvom nadvojvode L. W. Crescentea (tal. Arciduca Leopoldo Guglielmo).

Leopold Wilhelm poznat je i pod nadimkom Crescente što je i naznačeno u podnaslovu njegove pjesničke zbirke *Diporti del Crescente*. Participni oblik »crescente« podrijetlom je iz glazbene terminologije i to prema gerundu »crescendo« [krešendo] u značenju »jačajući, rastući«. Smatram da nadimak najvažnijega člana akademije – Crescente – proizlazi iz samoga naziva Akademije: *Diporti del Crescente*, dakle onoga koji je pripadnik Akademije dei Crescenti – Akademije jakih ili rastućih (Maylender 1926–1930: 119). Nadimci ostalih akademika nalaze se u istoj pjesničkoj zbirci u kojoj akademik Crescente posvećuje uvodne sonete akademikima nadimkom Caliginoso (maglovit), Distillato (destilat, R. Montecuccoli), te ostalim članovima s nadimcima Sprezzato (prezren), Sitibondo (željan, pohlepan) i Errante (lutajući, bludeći).

Nakon posvetnih pjesama u zbirci se nalazi jedna impresa³ sastavljena od slikovnog (emblem) i tekstualnoga dijela (epigram) pod geslom »crescit evndo« (raste šireći se) podrijetlom iz Lukrecijeva djela *De rerum natura* (1. st. pr. Kr). Slikovni dio (emblem) prikazuje rijeku kako se prelijeva preko stijena i natapa dolinu čineći ju plodnom. Takva emblematska predodžba povezana je s imenom akademije, a članovi su Akademije rastućih opat Spinola i grof R. Montecuccoli i neposredno bili povezani uz Frana Krstu i njegov kulturni krug.⁴ Stoga nije isključen ni Frankopanov angažman u jednoj takvoj ili sličnoj akademiji, a valja spomenuti da je i Frankopan u svojoj pjesničkoj zbirci koristio nadimak (Ditelina) po uzoru na akademske pjesnike.

F. K. Frankopan mogao je biti povezan s više talijanskih akademija, koje su djelovale na Bečkom dvoru u periodu između 1657. i 1674. godine (npr. *Accademia degli Illustrati*). Ježić (1921: 36) smatra da je Frankopan najvjerojatnije bio povezan s Akademijom delle schiave della virtù i to samo zbog pridjevka »schiave« . Ježić je ipak zanemario prethodno spomenutu Akademiju jakih ili rastućih, pa Frankopanov pjesnički rad nije doveo u vezu s tim bečkim književnim krugom.

Da je Frankopan nasljedovao određene motivsko-tematske sadržaje kojima su bili zaokupljeni i članovi akademija pokazuje i podudarnost lirskih sižea nekih pjesama u Frankopanovoj zbirci *Gartlic za čas kratiti* s problematikom akademskih

³ Imprese su se najčešće koristile u nazivima akademija prema kojima su se onda nazivali i njezini članovi. Opisivale su značenje naziva određene akademije. Imprese i embleme koristila su razna intelektualna društva u Europi već sredinom 16. st. G. Ferro objavio je 1623. knjigu *Ombre Apparenti nel Teatro d'imprese* u kojoj je detaljno objašnjena razlika između impresi, simbola i emblema.

⁴ R. Montecuccoli bio je suparnik Zrinskih. U sukob je došao s Nikolom Zrinskim zbog neslaganja u primjeni ratne vještine i tehnike u obrani od Turaka. Istaknuo se svojim teorijskim spisima vezanim uz ratnu vještinu. Opat Spinola je posjetio Frana Krstu u zatvoru te mu je donio izdanje zbirke *Diporti*, koju je sluga Roman prepisao za Frana Krstu (Ježić 1921: 37).

rasprava. U pjesmama *Prisega mučati*, *V ljubavi potrebno je govorit*, *Lila spoganja Težeu da ni znal mučati*, *Težeuš sebe priča nazlobnika kriveč* i *Lipost naj ne čeka starost* opjevani su isti sadržaji koji su naznačeni u naslovima pojedinih akademskih sastavaka – o ljubomori u ljubavi, o hvalisanju i šutnji u ljubavi, o prolaznoj ljepoti. Također, tema zaljubljena starca, motiv slijepoga Kupida, ljubavnoga ratovanja; a znakovita su i imena ženskih adresata – Fili, Klora, Čintija, nadimak Ditelina. Sve to upućuje na akademsku praksu nadijevanja imena i stvaranja pjesničkih ‘umjetnih svjetova’. Riječ je o tipu pjesništva koji nastaje radi estetičkoga zadovoljstva i intelektualne zabave.

3 Fran Krsto Frankopan i Leopold Wilhelm Crescente

F. K. Frankopan se pjesništvu akademskih krugova približio ponajviše posredstvom pjesnika Leopolda Wilhelma Crescentea (1614–1662) i njegove pjesničke zbirke *Diporti del Crescente*, objavljene u Briselu 1656. Središnji je dio zbirke podijeljen u četiri skupine pjesama i to s obzirom na njihovu temu: moralističke, pobožne, junačke i ljubavne. Pjesnička zbirka *Diporti* izvršila je određeni utjecaj i poslužila je kao uzor dijelu ljubavnoga te refleksivnom i religiozno-refleksivnom pjesništvu F. K. Frankopana.

Većina pjesama F. K. Frankopana koje je moguće dovesti u vezu s pjesmama L. W. Crescentea slobodni su prepjevi. Obično se podudaraju samo početni stihovi ili refren. Primjer je slobodno proširena Frankopanova pjesma *Spogajnanje prošastnoga vrimena* što je razrađena Crescenteova dijaloška kanconeta *Fileno Clori* na temu ostarjele ljubavnice. Frankopan je pjesmu proširio dodajući znatno više šaljivih elemenata, nego li ih ima u predlošku:

Ak sam ružna, sebi jesam,
ak sam lipa, tebi nisam,
još med ledom plamen biva,
stara serna poigriva.
Jur te spoznah u falšnosti,
za dvi jajca si vridnosti,
nimam s tobom već spravišče;
zlo ti jutro, zlo godišče.

U odnosu na Crescentea:

Bon di, bon anno,
Bugiardo sei tù,
Crudel traditor,
Di fè mentitor,
Non t'amo mai più,
Sei pien d'inganno,
Bon di, bon anno.

Frankopanova pjesma *Kupido ni drugo neg lipost* također je znatno proširena Crescenteova *Altro non è Amore, che la beltade*. Pjesme su podudarne u motivu

potrage za Kupidom kojega pjesnik pronalazi u ljepoti. No u Crescentea je Kupido slijep (»cieco Amore«), dok je u Frankopana taj motiv izostao. Također, Fran Krsto predložak iz *Diparti* znatno proširuje dodavanjem novih stihova pa tako četrnaest stihova proširuje na čak trideset i dva.

U pjesmi *V ljubavi ki zgubiva, ta dobiva* Frankopan preuzima motive u opisu ljubavnoga ratovanja (Venerina trijumfa) prema Crescenteovu predlošku *In guerra d'Amore è Vincitore il vinto*. Međutim, Frankopan na drugačiji način gradi lirski siže i oblikuje metaforiku pjesme, kod njega je za razliku od Crescentea izostao motiv vezanja zaljubljenika kosom:

Nje cifraste žute kose,
ke niz nadra proigruju,
gdo jih takne, začaruju,
al dragost neg donose.
Dragi lasi, vridni lasi,
čisto srce vas ne plaši;
ko neg biva u vernosti,
nima muke, neg radosti.

U odnosu na Crescentea:

In guerra d' Amore,
Bellezze pellegrine
Col laccio del tuo crine,
M' allacciano il core [...]

Pjesma *Vsaka žena štima se lipa* proširena je Crescenteova *Ogni Donna vuol' esser bella*. Frankopan ju je doradio i na razini stiha i strofe i na motivsko-tematskoj razini. Crescenteovu anizometričnu septimu prepjevao je u šest terceta s pravilnom izmjenom sedmeraca i šesteraca (7 + 7 + 6). Motiv ljepote i ženske taštine opjevao je u šaljivu tonu koristeći se i lascivno-vulgarnim leksemima. Crescenteovi stihovi poslužili su pretežno kao poticaj i motivacija (»Per che ogn'un sà, che le femine tutte, / Che benche sian, non voglion esser brutte«) Frankopanu:

Ter bar ludo ne čmerkni,
njih maganje ne terkni
da te ka začuje.
Jer nit čora, srabljiva,
coclava nit sperdljiva
ružna bit valuje.

Crescenteovu pastoralu *La morte di Fileno per Musica* Frankopan prerađuje tako što preuzima osnovne motive kao što su smrt Filenuša, žalovanje Klorige nad mrtvim Filenušem i motiv okrutne žene, te sastavlja čak tri pjesme koje opjevavaju istu temu te se nadovezuju jedna na drugu: *Filenuša smert od Klorige nemilne*; *Klorige žalovanje i Opominanje ženama na milost*. No, temeljna je razlika u tome što su u Frankopana u potpunosti izostali pastoralni motivi (pastiri, nimfe) te dijelovi namijenjeni pjevanju ili muzičkom izvođenju.

I pjesma *Pozvanje na vojsku* slobodna je prerada i adaptacija Crescenteove pjesme *Invito alla guerra*. Podudarnost se među pjesmama nalazi u početnom stihu koji sadrži poziv u boj. U Crescentea glasi »Alla guerra, alla guerra Guerrieri«, a u Frankopana »Na vojsku, na vojsku, vitezi zibrani«. U obje se pjesme stih ponavlja na početku i na kraju svake strofe (ponavlja se i prvi članak stiha). Takvim se ponavljanjima postiže ritam pjesme koji nalikuje na odjek ratnoga bubnja. U Crescentea:

Alla guerra, alla guerra Guerrieri,
Dal cavo metallo
Il suon rimbomba,
Risuona la tromba,
Hor senza intervallo,
S' abbattin gl' altieri,
Alla guerra, alla guerra Guerrieri.

Svim se ostalim elementima (vrsta stiha, dužina i semantika pjesme, pa čak i pjesničke slike) pjesme ove dvojice pjesnika posvema razlikuju. Najveća je razlika u posljednjoj strofi u kojoj je Frankopan iskoristio motiviku vojničkih pjesama koje su se pjevale u ratovima protiv Turaka:

Nu, bratja ljublena, na noge, na noge,
turskom misecu da stlačemo roge,
za veru **kerščansku**, viteštva zlamenje,
svitu na hasan, a nam na poštenje,
naj nam ne budi premilo življenje.

Najviši je stupanj podudarnosti između pjesama zbirke *Gartlic za čas kratiti* i zbirke *Diporti* u ljubavno-lirskim podvrstama u kojima je ljubav doživljena kao vesela igra, a u kojima se kao adresat pojavljuje Kupido (*Rime amorse*). Podudarnost je dominantna na motivsko-tematskoj razini, posebno kada Fran Krsto preuzima gotove petrarkističke metafore (motivi koralja, ljiljana, bisera kojima se opisuje ljepota drage), embleme (srce u plamenu, slijepi Kupido i sl.) ili topičke teme (tempus fugit, cum tempore mutamur).

No, važno je istaknuti da je u onim pjesmama koje bismo doista mogli odrediti samo kao prijevode, upravo diskurs lirskoga subjekta i koncept ljubavnoga odnosa između subjekta i adresata posve drugačiji nego li u Crescentea. Tako na primjer u Crescenteovoj pjesmi *Amor taciturno* šutljivi zaljubljenik moli:

Mercè, gratia, pietà chieder volea
Cosi tacendo, senza alcun conforto;

Dok je u Frankopanovu prijevodu *Mučeča ljubav* zaljubljenik obavezno i sluga koji traži najam za svoju službu:

milost, **najam**, dragost prositi želeči [...]
Tako služeč, mučeč, oh, prez smilovanja.

U odnosu na Crescentea u svoje je pjesme F. K. Frankopan sklon unijeti određene viteško-trubadurske elemente. I dok je vrlo jednostavno primijetiti elemente

petrarkističkoga diskursa koji su u Frankopanov opus prispjeli posredstvom Crescentea, izgleda da su trubadurske konvencije prispjele ipak nekim drugim putem (Kravar 1993: 95). Naime, u Frankopana se redovito javljaju elementi trubadursko-viteškoga podrijetla: »vim ne prosim vnoge službi zahvalnosti« (*Očiju serditim mojba da se ukrote*) ili »je l' me ljubi kojoj služim« (*Boježliv u ljubavi*). Za razliku od Crescentea u kojega ljubav-služba, centralni pojam trubadurskoga pjesništva, uglavnom izostaje.

Zanimljiv je postupak na temelju kojega su na kraju nastale lirsko-refleksivne i religiozno-refleksivne podvrste u Frankopanovu pjesništvu. To su pjesničke adaptacije koje su nastale kombinacijom više različitih Crescenteovih pjesama.

Fran Krsto Frankopan je preveo osamnaest talijanskih pjesama iz skupine *Rime morali* pjesničke zbirke *Diporti* W. L. Crescentea. Te je pjesme izdvojio u zasebnu skupinu izvan zbirke *Gartlic za čas kratiti* koju je naslovio *Pobožne pjesme*. Te prevedene *Pobožne pjesme* pjesnički su nacrti uz pomoć kojih je F. K. Frankopan, tek formalnim preslagivanjem pojedinih stihova i strofa sastavio nove pjesme koje je uvrstio u svoju pjesničku zbirku *Gartlic za čas kratiti*:

Lipote zemajlske jesu ništar
(Belezze mondane son nulla)

Serce moje, kamo misliš?
Je l' na vilu kojoj služiš?
Deh, povij mi ke vridnosti
ti nahodiš v nje dragosti.

Jesu l' oči ke igraju,
kako sunce zažigaju?
Je l' vustnica ke skup zdiva,
v kojih klariš, biser biva?

Il su persi tak nasladne,
snigu, mliku prem prikladne?

Vrime cvitje povenuje, beteg lipost iskončuje
(Gartlic za čas kratiti)

Tužno moje serce, kamo sada misliš?
je l' na vilu dragu kojoj verno služiš,
na nje černe oči ke dično igraju,
ar spodobno suncu serce zažigaju?

Je l' vustnicu miliš, ke skup drago zdiva,
v kojih klariš, biser kinčeno prebiva?
Il nje bele persi štimaš tak nasladne,
koje snigu, mliku bivaju prikladne?

Na takav je način od određenih pjesama skupine *Pobožnih pjesama*, preslagivanjem i umetanjem pojedinih stihova ili cijelih strofa, u zbirci *Gartlic za čas kratiti* nastalo pet pjesama: *Spetenje človičanske pohlipnosti* (od pjesme 18); *Vrime cvitje povenuje, beteg lipost iskončuje* (od pjesama 1, 4, 9 i 11); *Zornica na dobro opominajuč* (od pjesama 6, 7 i 8); *Beteg drage Klori serce požaljiva* (od pjesama 11 i 12) i *Kak svit prohaja* (stihovi pjesama 13 i 14). Do sada u književnoj historiografiji nije uočeno da su navedene Frankopanove pjesme nastale sažimanjem i preslagivanjem više pjesama iz Crescenteove skupine pjesama *Rime morali*.

Valja istaknuti da je riječ o pjesničkim adaptacijama jer je prevedeni ciklus *Pobožnih pjesama* Franu Krsti poslužio kao izvor već gotovih topičkih tema omiljenih u posttridentskoj religioznoj lirici: *Contemptus mundi*, *Sic transit gloria mundi*, *Memento mori* ili pak *Vanitas vanitatis, Ubi sunt*. Seičentistički su pjesnici takve strukture dugoga trajanja nerijetko ugrađivali u vlastiti retorički instrumentarij, pa su pjesme često oblikovali kao nizanje prepoznatljivih poetskih slika. F. K. Frankopan u tome nije bio iznimka (Kravar 1993: 20–23, 56–57). Kao što su takav tip figu-

ralnoga pjesništva njegovali posebno i njemački pjesnici u 17. stoljeću A. Griphus, M. Opitz ili pak talijanski pjesnik C. di Pers.

Preko pjesničke zbirke *Diporti* L. W. Crescentea u Frankopanov su opus ušli elementi poetike seičentesknoga pjesništva. To također vrijedi i za petrarkistički motivsko-tematski i stilski repertoar. Fran Krsto u tome ne slijedi ni domaće dubrovačko-dalmatinske uzore (I. Bunić Vučić), niti se utječe domaćim prethodnicima (Š. Menčetić, Dž. Držić, D. Ranjina). Frankopan od L. W. Crescentea preuzima ustaljene i tradicionalne petrarkističke motive, zatim poredbe i antiteze, a neke od njih koristi i u pjesmama s autobiografskim elementima (*Cvrtja razmišljenje i žalostno protuženje*).

Tako je na primjer za oba pjesnika karakterističan motiv zaljubljenika koji je uspoređen s feniksom (*Terplenje u ljubavi*), motiv uzdaha kojima se raspiruje ljubavni plamen (*Mučea ljubav*), motiv moljca na svijeći (*Terplenje u ljubavi*), motiv drage koja je jednaka suncu (*Za ostajenje mojiba*), nesigurna ljubavnika (*Boježliv u ljubavi*), motiv prekinutih Kupidovih lanaca i motiv srca nalik na pticu u krletki (*Serce iz vuze Kupida uteklo*), motiv očiju koje govore umjesto jezika, motiv Kupida koji zapovijeda zaljubljeniku šutjeti (*Govorit prepovida Kupido*), motiv Kupida koji je našao stan u ljepoti (*Kupido serca izvižba*), slikovno područje kozmičkih pojava (oči kao zvijezde, komete, munje – *Očiju serditim mojiba da se ukrote*), pojedini prozopografski sadržaji za opis ljubine ljepote (*Verh ljube liposti radost*), motiv ljiljana i ruža te motiv uveloga cvijeća (*Vrime prohodi, prilika vazdar ne dohodi; Vrime cvitje povenuje, beteg lipost iskončuje*).

U svom prevoditeljsko-prerađivačkom radu prema pjesničkim se predlošcima Frankopan većinom odnosio vrlo slobodno. Pojedine je pjesničke sastavke koristio kako bi od njih i preslagivanjem pojedinih stihova i strofa sastavio nove pjesničke cjeline. U većini je slučajeva Crescenteove pjesme proširivao i prilagođavao vlastitoj poetici. Pjesnička zbirka *Diporti* austrijsko-talijanskoga pjesnika L. W. Crescentea poslužila je Franu Krsti Frankopanu kao pjesnička lektira iz koje je preuzimao tradicionalne motivsko-tematske elemente.

Postupak Frana Krste nije nov i neobičan već u skladu s razumijevanjem i odnosom prema pjesničkom stvaralaštvu u književnosti ranoga novoga vijeka. Riječ je o korištenju određenoga pjesničkoga modela kao izvora inspiraciji ili kao izazova (Goldberg 1974: 27–28). Najpoznatije obrade odnosno slobodne verzije Petrarkinoga soneta *Pace non trovo* poznate su od Šiška Menčetića (*Blaženi čas i hip*) pa sve do Ronsarda (*J' espère et crains*) i Louisea Labéa (*Je vis, je meurs*), a nastale su istim pjesničkim postupkom koji je u slučaju svojega pjesničkoga uzora primijenio i F. K. Frankopan.

4 Fran Krsto Frankopan i furlanski književni krug u 17. stoljeću

U književnoj povijesti i komparatistici nepoznata je činjenica o rodbinskim i prijateljskim vezama F. K. Frankopana s talijanskom furlanskom obitelji Frangipane (Frangipe, Potočnjak 2010). Također je nepoznata činjenica da je Fran Krsto slijedom obiteljskih veza izravno bio povezan i s kulturnim te s vojno-političkim životom te

sjeveroistočne talijanske regije – Furlanije.⁵ Stoga nije neobično da je u njegovu opusu moguće pronaći poetičke analogije s furlanskim pjesništvom 17. stoljeća, posebno s pjesništvom Ermesa di Colloreda, plemića di Monte Albano.

Najznačajniji predstavnici furlanske poezije 17. stoljeća jesu Ciro di Pers (1599–1663), Ludovico Leporeo (1582–oko 1660), Eusebio Stella (1602–1671) i Ermes di Colloredo (1622–1692) (Spagnoletti, Vivaldi 1960: 402–03). Dok se većina pjesnika u svojim lirskim opusima priklanja njegovanju baroknoga ornatusa, Eusebio Stella i Ermes di Colloredo svojim su lirskim opusima bliži pučko-popularnim tradicijama kakve su se njegovale na području »Patrije del Friuli« tijekom nekoliko stoljeća (Ostermann 1900; Chiurlo 1922).

Iz furlanskoga kruga po poetičkim obilježjima najviše analogija sa zbirkom *Gartlic za čas kratiti* ima lirski opus Ermesa di Colloreda (1622–1692), furlanskoga plemića di Monte Albano. Jedno je vrijeme boravio i na dvoru Leopolda I. u Beču (Carreri 1893: 105–10; 121–26; Vigevani, Zanetti 1987: 105), te je vrlo vjerojatno bio upoznat s radom talijanskih akademija.⁶ Iako ne nastojim dokazati da su se ova dvojica pjesnika i osobno poznavala, činjenica je da su pripadala istom pjesničkom krugu, o čemu svjedoče poetičke osobine njihovih pjesama.

E. di Colloredo u svojim je pjesmama posezao za folklornim elementima svoga kraja. Njegov pjesnički opus sadrži i pjesme nešto nižega stilskoga registra. Iako je bio dvorski pjesnik, pjesništvo E. di Colloreda slijedi određenu poetičku maniru pseudopučke literarne tradicije. Obilježje je njegove poezije specifična raznolikost u stilskim registrima i posezanje za različitim starijim pjesničkim tradicijama (Colloredo 1994: VII). Na sličan način kao i Frankopanova poetika, riječ je o pjesništvu dvorskoga miljea, zatvorenoga kruga, elite koja poseže u subalternu kulturu ne-elite.

⁵ Često su u Hrvatsku dolazili plemići iz područja Unutarnje Austrije tzv. Innerösterreich [Unutarnja Austrija: Štajerska, Kranjska, Koruška, Gorička s Rijekom i Trstom] i plemići iz sjeveroistočnoga dijela Italije, točnije iz goričkoga odnosno furlanskoga plemstva. Oni su se na društvenoj ljestvici željeli uspeti vojničkom karijerom. Bili su vrlo zainteresirani za suzbijanje prodora Osmanlija, kako radi obrane svojih matičnih zemalja, tako i zbog toga što su vodili vojničko-lutalački način života. U Furlaniji su poznati kao »plemići mačak«. Nisu bili samo obični vojnici već mladići uglavnom iz plemićkih obitelji, za koje je vojnička služba bila stvar društvene mode i određena prestiža, a držali su se koncepcije života podrijetlom iz feudalizma koju su podržavali križarski ratovi. Takvo je društvo držalo do određene etike i kodeksa časti. Često su boravili na europskim dvorovima i sudjelovali u kulturnom životu. Pripadnici su toga tipa vojničkoga plemstva pjesnici Ermes di Colloredo di Monte Albano i Eusebio Stella, zatim već spomenuti grof Raimondo Montecuccoli te mlađi naraštaj talijanske, furlanske loze obitelji Frankopan (Frangipane) Orfeo Frangipane (1642–1681) kao i pripadnici furlanskih obitelji Strassoldo i della Torre. S obzirom da su djelovali na različitim europskim dvorovima, često su bili i prijenosnici kulturnih obrazaca, kao što su i usvajali kulturu kružoka u kojem su boravili (Frangipane 1987: 43–54).

⁶ Kao pripadnik tzv. vojnoga plemstva E. di Colloredo je sudjelovao u ratovima protiv Turaka. O tome je svjedočanstvo ostavio i u svojem pjesništvu. U pojedinim pjesmama nalaze se motivi kojima je opisan način takvoga vojničkoga života – krv i vino, a u nekoliko se pjesama javljaju i topografski motivi – Drava, Dunav, ušće Drave u Dunav (Aljmaš) na području današnje hrvatske granice s Vojvodinom. Na primjer sonet *Proposta al sonetto che comincia 'Toni, se là che l'istro in iet profond'*: »Là dove la Drava si confonde nel Danubio non si vedono che sventolare cimieri: là sono uniti i nostri bravi guerrieri per rendere la loro fama eterna al mondo« (Colloredo 1994: 184). Slične su pjesme u kojima se opjevava i car Leopold: sonet *Al signor conte Antonio N. N.*; oda *Vasti preparamenti di guerra fatti dal Turco contro la Maestà di Leopold imperatore. S'augura e si prescisce vittoria d'armi di Sua Maestà Cesarea.*

Cjelovito izdanje pjesničke zbirke E. di Colloreda objavljeno je tek nakon njegove smrti pod naslovom *Raccolta di Sonetti, Canzoni, e Dialoghi, ed Intermezzi in Lingua Friulana del sig. conte Ermes di Colloredo* (1772). Sadrži 88 različita pjesnička sastavka – sonete, kanconete, dijaloge, intermedije, prigodnice, pjesme pojedinim znamenitim ličnostima, epitalamije i sl. Nekoliko je pjesama tiskano još za njegova života, no one su u Furlaniji uglavnom kružile u rukopisnom i usmenom obliku i tako su se prenosile (Colloredo 1994: XI–XII).

Kao i u F. K. Frankopana i u E. di Colloreda javljaju se pjesme u kojima je opjevana ljepota žene imenom Fili. I u Colloreda su zastupljeni konvencionalni motivi zvijezda, bisera, rubina, te usporedba žene s anđelom (sonet *In Lode di Filli*) (Colloredo 1994: 53). Također, zastupljene su i pjesme u kojima lirski subjekt razgovara («ratuje») s Amorum o ljubavnim dilemama (*Supplica d'Amore*):

No, no rispuindi, Amor, suspend alquant,
che un si e un no dal par mi dà torment,
che chest mio cuur l'ame e l'adore tant
che, se tu dis di si, muur di content
e, se tu dis di no, io muur penant [...]

Pjesme u kojima lirski subjekt u ljubavnim dilemama traži Kupidovu pomoć česte su i u F. K. Frankopana:

Oh, razmirje strašno čutim,
neg, Cupido, ti razluči:
puščat, ufat: deh, odluči,
ja prez tebe ne odsudim.

I tema prolazne ljepote pojavljuje se u oba pjesnika (cum tempore mutamur). U sonetu *A Lidia invecchiata che vuol pare<r> giovine* opjevana je tema prolazne ljepote na sličan način kao i u pjesmi Frana Krste *Lipost naj ne čeka starost*. Zaljubljenik s vremenom prestaje biti patnik jer kako vrijeme prolazi tako i ljepota žene kopni. U Colloreda:

Ha pur, o Lidia, ha pur il tempo al fine
fatto al bel volto tuo rugoso oltraggio:
la guancia impalidisce e fan passaggio
le bianche nevi tue dal seno al crine.
L'etade ormai con tacite rapine
quand'un fiore s'invola e quand'un raggio,
sicché del tuo seren fiorito maggio
vedo l'irreparabili rovine.
Mentre tu la beltà perdendo vai
io me ne vo recuperando il core:
tu già senza bellezza, io senza guai [...]

Najveća je motivsko-tematska sličnost u šaljivom i šaljivo-rugalačkom pjesništvu. Colloredov sonet pod nazivom *Donna brutta, sporca e pidocchiosa* [ušljiva], *che vuol esser bella* na motivsko-tematskoj razini odgovara Frankopanovoj pjesmi

Vsaka žena štima se lipa, primjerice u zadnjem stihu: »Jer nit čora, srabljiva, / coclava nit sperdljiva / ružna bit valuje.«⁷ U Colloreda se također javlja i motiv nosa kao dio prozopografskoga opisa ženske ljepote:

Chel voli traditor al sta in aguat
par ferì dentri 'l scuss come lu cai,
che 'l **nas zìgant** lu ten miez taponat.

Poetičke analogije s pjesništvom E. di Colloreda pojavljuju se i u njegovim dijaloškim kontrastima te intermedijima. E. di Colloredo sastavio je više pjesničkih sastavaka na temu bračnoga suživota u kojima se kao sudionici lirskoga sižea pojavljuju muž i žena – kancona *Contrasto fra marito e moglie* i lirski dijalog *Altro contrasto fra marito e moglie in casa*. Osnovna je preokupacija u njihovu dijalogu svađa, međusobno predbacivanje i podbadanje, ali uvijek na komično-farsičan način. Bitan je element u tim pjesmama izrugivanje bračnim obavezama i bračnom suživotu. Ti pjesnički sastavci osnovnom tematskom preokupacijom i tonom podsjećaju na pjesme *Razgovor med mužem i ženom* i *Dialogho fra moglie e marito* F. K. Frankopana.

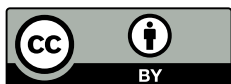
Pjesnički opus E. di Colloreda sadrži i pjesme sa ženskim glasom. Lirski subjekt – mlada udovica, tuguje zbog svoje samoće i žudi za tjelesnom ljubavlju u pjesmi *Canzone della vedova*. Pritom se obraća bogu ljubavi – Amoru, da usliši njezine molbe:

Trista e certa è la mia sorte
per cagion d'amara morte:
giaché ho perso mio mari<t>o
non ho quasi mai dormi<t>o.
Orsù, che debbo fare? Orsù che debbo dire?
Senza marito non si può dormire.
S'io mi volto alla sponda,
non v'è alcun che mi risponda.
Se mi volto all'altro lato,
mi trovo in peggior stato.
Amor, che debbo fare? Questa <è> gran cosa:
senza marito mai non si riposa [...]

Lirski glas mladih udovica koje ne žele protratiti svoju mladost i ljepotu prisutan je i u *Venuš nastane davat audijenciju* F. K. Frankopana:

Udovice mlade: Udove ostasmo v cvatučoj mladosti,
Navadne užiti ljubavi radosti,
Al rad ničemurna svita običaja
Moramo strajati dok leto ishaja.
Medtim pogubimo sriču nam povojlnu,
Jer ni smit iskazat dragost zadovoljnu,
Mladi pak junaci z ričjom ne raduju,
Neg ljubavi prave zaklad potribuju [...]

⁷ Frankopanova pjesma *Vsaka žena štima se lipa* parafraza je Crescenteove pjesme *Ogni Donna vuol' esser bella*, pa je moguće uočiti sličnost Crescentea s E. di Colloredom.

U religiozno-refleksivnom pjesništvu E. di Colloreda susrećemo istu topičku tematiku kao i u F. K. Frankopana (na primjer u pjesmi *Od sriče nestalnosti*) – spoznaja smrtnosti ljudskoga bića, izvjesnost patnje, prijezir materijalnoga (*Sopra la miseria umana*) te prolaznost slave ovoga svijeta:

Passe la pompe e 'l fast de' imperators,
passe dai pais la grandezze e 'l stat,
appene ven che passe la beltat,
passin cul timp iu zoveni' furors.
Passin iu pasetimps dai zuiadors,
passe la robbe, lu vuadagn stentat,
passe lu fred d'invier, lu chia<|>t d'estat,
d'autun iu fruz, de primavere i flors [...]

Furlanska književnost ranoga novovjekovlja osobito je njegovala šaljivo i šaljivo-rugalačko pjesništvo. Takav je tip pjesništva bio posebno potaknut prisutnošću duge tradicije vagantsko-golijardske lirike u Furlaniji. Vrlo su česte lirske parodijske parafraze *Očenaša* (Giambattista Donato, *Per la chiaristia dal 1559 vignint el 1560*); lirske molitve bogu vina Bakhu (E. di Colloredo, *Sopra gli ubbriachi*); burleskni način iznošenja prozopografskih sadržaja (Eusebio Stella di Spilimbergo, *Sattirico*).

U pjesništvu F. K. Frankopana ne pojavljuje se motiv Bahka, ali se pojavljuju ostali motivi takvih vinskih pjesama – tjelesna ljubav, vino, opijanje i družina (*Hop haj da kamo ljuba tamo ja; Napojnice pri stolu*). Također, u pjesmi F. K. Frankopana *Zercalo prave lipote* sadržan je sličan prozopografski sadržaj i distinktivni motivski detalji – nos, žuti zubi, velika usta i uši – kojima se koristio i E. Stella:

Se tall'or miro, o' Lucia, la tua bocca
veggio all'hor la regina delle bocche,
onde s'intiero un gran piccion n'imbocche
meraviglia per cio' punto mi tocca.
Quando tu parli, indi tal voce scocca,
Tanto rumor, quanto farrian cent'ocche;
Per voragine tal fia, che trabocche
Te stessa un giorno giu' di qualche rocca.
Ma che? s'il capo hai grande, ch'un badile
Mi sembra apunto, e d'Asino l'orecchie,
Di porca i denti, e d'Elefante il naso [...]

Frankopan nasljeđuje istu burleskno-bernesknu tradiciju u opjevavanju 'ženske ljepote'. Motivi kojima je opjevano djevojčino lice otkrivaju žensko lice nakaradnoga izgleda: kljukonosa, šmrkava, s jednim okom gleda u križ, na drugo je slijepa, smrdi joj iz usta, škrbava je i ima gljivice, prsa su točkasta, a na leđima nosi grbu. Djevojka je otečena i s čirevima, šepava, a poznato je da je i »prdljiva« i popišana. Dok govori slini, kad se smije, cvili poput miša, kad pjeva, zavija tanko poput vuka, a kad pleše povlači nogu i stražnjicu.

Klišeji na kojima se gradio opis ženske ljepote opjevani su krajnje nakaradno – lice, oči, usta, prsa i ruke:

z jednim okom križogleda,
z drugim bit će slipa vreda.
Je iz vusti prec vojnjava,
škerbozuba i kehlava,
v persih svojih vsa pikasta [...]

Uvedeni su i dodatni dijelovi ženskoga tijela koji prelaze i granicu grudi, a nisu svojstveni kanoniziranom modelu opisa ženske ljepote (nos, struk, stražnjica, noge):

Polag toga vertoglava,
klukonosa i šmerklava, [...]
Vidi mi se i burlava,
a prez dvojbe je šantava,
drugač pak dobro znana
da j' perdliva i poscana.

I Fran Krsto kao i navedeni furlanski pjesnici dvorski su pjesnici-plemići čije su pjesničke zbirke ispunjene i popularnim šaljivo-rugalačkim lirskim podvrstama, a s druge strane i trubadursko-udvornim te petrarkističkim klišejima u opjevavanju ljubavne boli, motivima Kupida/Amora, cjelova i uzdaha za ženskim adresatima sličnih imena Clori, Fili, Lidija.⁸

5 Zaključak

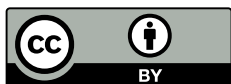
Na komparativnu neistraženost regionalnih književnosti u 17. st. – regije Alpe-Adrija i hrvatske književnosti upozorio je već Dukić (2003: 23):

Regionalizam iznad nacionalne razine u književnoj povijesti uglavnom obuhvaća one zemljopisne prostore na kojima je, najčešće zbog političkih razloga, bilo zbog nestabilnosti granica ili njihove širine koja je obuhvaćala multietničke i multijezične zajednice, dolazilo do intenzivnih kontakata pojedinih književnih tradicija. U Europi ima nekoliko takvih regija, koje je upravo komparatistika izdvojila kao sebi prikladan predmet istraživanja. To su primjerice Flandrija i regija Alpe-Adrija. U ovoj posljednjoj participira i hrvatska književnost, no hrvatska je komparatistika dosad uglavnom ignorirala taj prostor.

Analiza je pokazala da između pjesništva F. K. Frankopana i bečko-talijanskoga te pjesnika furlanskoga književnojezičnoga kruga postoje određene poetičke analogije. Ponajviše u šaljivim i šaljivo-rugalačkim lirskim podvrstama, u amorozno-galantnoj dvorskoj lirici kao i u erotskoj poeziji; a zatim i u refleksivnoj i religiozno-refleksivnoj lirici.

Tipološka sličnost analiziranih pjesama, poetičke analogije te posebno cjeloviti

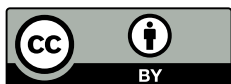
⁸ Na tradiciju njegovanja dvorsko-pastoralnoga pjesništva upućuje i podatak da je u prethodnom stoljeću u furlanskom književnom krugu djelovao i pripadnik talijanske obitelji Frankopan – pjesnik Cornelio Frangipane di Castello (il Vechio: 1508–1588), sljednik slatkog novog stila. I u njegovu je pjesništvu objavljenom pod naslovom *Rime* moguće nazrijeti pojedine vrste (pastorela) i motive (motiv jeke, proljeća) koji podsjećaju na pojedine pjesme karakteristične kasnije za ozaljski književnojezični krug.

književno-povijesni kontekst otvaraju mogućnost postojanja intenzivnijih kontakata između pjesničkih krugova koji se protežu na prostoru regije Alpe-Adrija (Vallusi 1980), a u ovom slučaju u kulturalnom trokutu na potezu između sjeveroistočnoga talijanskoga (Friuli), južnoga austrijskoga i sjeverozapadnoga hrvatskoga kulturnoga prostora. Time se, štoviše, otvara pitanje postojanja zasebnoga kulturnoga kruga na prostoru regije Alpe-Adrija u 17. stoljeću. Kao i pitanje uloge te načina participiranja hrvatske književnosti u istome.

IZVORI I LITERATURA

- Ernes di COLLOREDO, 1994: *Versi e prose*. Tavagnacco, Udine: Arti Grafiche Friulane.
- Cornelio FRANGIPANE, 1959: *Rime*. Udine: Del Bianco.
- Fran K. FRANKOPAN, 1999: *Djela*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Poesia dialettale dal Rinascimento a oggi*, 1960. Cura di G. Spagnoletti – C. Vivaldi. Milano: Garzanti Editore. Vol. I.
- Eusebio STELE, 1974: *Poesis furlanes completes*. Gurizze, Pordenon, Udin: Clape Cultural Aquilee.
- Leopold WILHELM, 1656: *Diporti del Crescente*. Bruxelles.
- FERRUCCIO C. CARRERI, 1893: Ernes di Colloredo. *Pagine Friulane* VI/7–8. 105–10, 121–26.
- Bindo CHIURLO, 1922: *La letteratura ladina del Friuli*. Udine: Libreria Carducci.
- Davor DUKIĆ, 2003: Nacionalna vs. Komparativna povijest književnosti. *Umjetnost riječi*. XLVII/1–2. 3–26.
- Doimo FRANGIPANE, Saša POTOČNJAK, 2010: Prilog istraživanju arhivske građe o Franu Krsti Frankopanu – L'archivio Frangipane, Joannis. *Fluminensia*. 22/1. 45–65.
- Doimo FRANGIPANE, 1987: La gloria militare: Figure di gentiluomini soldati. *Strutture di potere e ceti dirigenti in Friuli nel secolo XVII*. Udine: Bianco Editore. 43–54.
- Leah GOLDBERG, 1974: Certain aspects of imitation and translation in poetry. *Übersetzung und Nachahmung im europäischen Petrarkismus*. Ed. L. Keller. Stuttgart: Metzler. 27–33.
- Ivan KOSTRENCIĆ, 1871: *Pripomenke izdavatelja*. U Frankopan, F. K. *Vrtić*. Zagreb: Tiskom Dragutina Albrechta. III–XIV.
- Marcus LANDAU, 1879: *Italienische Literatur am Österreichischen Hofe*. Beč: Druck und Verlag von Carl Gerold's Sohn.
- Michele MAYLENDER, 1926–1930: *Storia delle Accademie d'Italia*. Bologna: Arnaldo Forni Editore.
- Maria OSTERMANN, 1900: La poesia dialettale in Friuli. *Pagine Friulane*. Vol. 12. Udine.

Franjo RAČKI, 1871: Knez Franjo Krsto Frankopan, nepoznat do sada pjesnik. *Vienac*. III/3. 45–47.

Joanna RAPACKA, 1998: Uloga regionalizma u hrvatskoj kulturi. *Zaljubljeni u vilu*. Split: Književni krug. 191–99.

Giulia VALLUSI, 1980: *Friuli, crocevia dell'Europa*. Udine: Università popolare.

Alessandro VIGEVANI, Paolo ZANETTI, 1987: Strutture di potere e letteratura friulana nel '600. *Strutture di potere e ceti dirigenti in Friuli nel secolo XVII*. Udine: Bianco Editore. 101–07.

Josip VONČINA, 1977: *Analize starih hrvatskih pisaca*. Split: Čakavski sabor.

Gero von WILPERT, 1964, 2001: *Sachwörterbuch der Literatur*. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

SUMMARY

Fran Krsto Frankopan was a member of the Ozalj linguistic-literary circle in the 17th century. His literary works were discovered as late as 1871 and were published as complete works in 1995. His literary work includes an elegy *Divoto pianto*, a collection of poems *Gartlic za čas kratit*, a cycle of poems *Dijačke junačke*, two separate groups of poems – *religious poems* and *Italian poems*, a collection of riddles in verse *Zganke za vrime skratiti*, a collection of sayings *Šentencije vsakojaske*, a prose segment *Trumbita sudnjega dneva*, a play fragment *Jarne Bogati* and Frankopan's farewell letter to his wife. However, Fran Krsto Frankopan literary work has not yet been studied in the context of older Western European traditions, nor has its poetic concept been placed within the wider context of the Croatian, let alone European, literary culture of the 17th century. Viewed as a whole, Fran Krsto Frankopan's literary work is marked by specific poetics and aesthetics. Literary traditions that lasted for various periods of time, which were founded at different periods and which had different social status can be identified in his work. A tendency towards generic and poetic repertoire of Pre-Humanistic, frequently popular traditions is noticeable. Fran Krsto Frankopan's poetry is compared to the work of the Italian-Viennese poet Leopold Wilhelm (1614–1662), also known as Crescente, and his collection of poems *Diporti* from 1656. Besides in the context of the appearance of learned societies, especially Italian academies in Vienna in the 17th century, this paper also analyses Fran Krsto Frankopan's work in the context of Friulan dialectal poetry of the 17th century. The 17th century in European, as well as in Croatian literature, should be viewed and studied as a heterogeneous literary epoch. At the same time, the various manifestations of the Croatian Baroque should also be kept in mind. Fran Krsto Frankopan created an opus representative of the north-western Croatian literature of the 17th century and it is impossible to describe it without a wider literary-cultural context in Alpe-Adria region.